APPENDICE

Gli irmi del canone per san Venceslao

Referee List (DOI 10.36253/fup_referee_list)
FUP Best Practice in Scholarly Publishing (DOI 10.36253/fup_best_practice)

Appendice. Gli irmi del canone per san Venceslao, © Author(s), CC BY 4.0, DOI 10.36253/979-12-215-0950-2.07, in Vittorio Springfield Tomelleri, Olga Kalashnikova, *Incroci testuali e linguistico-culturali nella* Slavia Christiana*: l'officio slavo per san Venceslao. Introduzione, edizione critica e commento*, pp. 191-200, 2026, published by Firenze University Press, ISBN 979-12-215-0950-2, DOI 10.36253/979-12-215-0950-2

Book References DOI 10.36253/979-12-215-0950-2.references

Prima ode
Testo dell’irmo

Ꙗко по соухоу ходивъ Израиль
по безднѣ стопами
гонителѧ фараона
видѧ потоплѧема
богоу побѣдноую пѣснь
поимъ възпиѧше[1] (Hannick 2006: 168)[2]

῾Ως ἐν ἠπείρῳ πεζεύσας ὁ Ἰσραήλ,
ἐν ἀβύσσῳ ἴχνεσι
τὸν διώκτην Φαραὼ
καθορῶν ποντούμενον Θεῷ
ἐπινίκιον ᾠδὴν
ἐβόα ᾄσωμεν (Hannick 2006: 169; Svane 1969: 32)

Я́ко по су́ху пешеше́ствовав Израиль
по бе́здне стопа́ми,
гони́теля фарао́на
ви́дя потопля́ема:
Бо́гу побе́дную песнь
пои́м, вопия́ше (M78: 731; M03: 847)

Come un tempo Israele,
camminando sulla terraferma,
vedendo annegare nell’abisso
il faraone che lo inseguiva,
un canto di vittoria
intonò: «Cantiamo [al Signore, perché si è grandemente glorificato!»].

1 Si noti l’inversione dei predicati verbali nella traduzione slava (поимъ възпиѧше) rispetto all’originale greco (ἐβόα, ᾄσωμεν).

2 Il testo slavo dell’irmo si legge due volte anche in due fogli pergamenacei del XII secolo, rinvenuti a Bitola, contenenti un frammento dell’Ottoeco: ѣко п[о] соухоу ходивъ И҃ль: по безднѣ стопам[и] гонителѣ Ѳараѡна: възираа топима побѣдьнѭ пѣ҃ поемь вопиѣше (Ivanov 1970: 449); ѣко по соу[хоу] ходивъ Из[р]а[и]л[ъ]: по безднѣ стопами: [гон]ителѣ фараѡна възираа топима: [п]обѣднѫ пѣ҃ поемъ възпиѧше: ѣко [прослави сѧ] (Ivanov 1970: 452). Jagić (1886: 511) ha pubblicato, in appendice al canone per l’apostolo Filippo (14.11), il testo completo dell’irmo, ricavandolo da un manoscritto differente rispetto a quello utilizzato nell’edizione.

Terza ode
Testo dell'irmo

Нѣсть свѧта ꙗкоже ты
господи боже мои
възнесыи рогъ
вѣрьнъихъ си блаже
и оутвьржь ихъ
на камени
исповѣданиѧ ти (Hannick 2006: 170)[3]

Οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς σύ
κύριε ὁ θεός μου
ὁ ὑψώσας τὸ κέρας
τῶν πιστῶν σου ἀγαθέ
καὶ στερεώσας ἡμᾶς
ἐν τῇ πέτρᾳ
τῆς ὁμολογίας σου (Hannick 2006: 171)

Несть свят, я́коже Ты,
Го́споди Бо́же мой,
вознесы́й рог
ве́рных Твои́х, Бла́же,
и утверди́вый нас на ка́мени
испове́дания Твоего́ (M78: 731; M03: 848)

Nessuno è santo come Te,
o Signore mio Dio,
Tu che hai innalzato il corno
dei Tuoi fedeli, o Beato,
e ci hai rafforzati sulla roccia
della Tua professione.

3 Il testo slavo dell'irmo si legge anche in due fogli pergamenacei del XII secolo, rinvenuti a Bitola, contenenti un frammento dell'Ottoeco: Нѣсть ст҃а ѣкоже тъі г҃и б҃е мои [въ]знесъі рогъ: [вѣрнъі]хъ своихъ блаже [оу]твържⷣа ихъ на камени: исп[овѣданиѣ твоего] (Ivanov 1970: 450). Jagić (1886: 511) ha pubblicato, in appendice al canone per l'apostolo Filippo (14.11), il testo completo dell'irmo, ricavandolo da un manoscritto differente rispetto a quello utilizzato nell'edizione.

Quarta ode
Testo dell'irmo

Христосъ мнѣ сила богъ и господь
чьстнаꙗ цьркви
боголѣпно зоветь въпиющи
от съвѣсти чисты
о господѣ праздьноуюющи (Hannick 2006: 174)[4]

Χριστός μου δύναμις θεὸς καὶ κύριος
ἡ σεπτὴ ἐκκλησία
θεοπρεπῶς μέλπει ἀνακράζουσα
ἐκ διανοίας καθαρᾶς
ἐν κυρίῳ ἑορτάζουσα (Hannick 2006: 175)

Христóс моя́ си́ла, Бог и Госпóдь,
честна́я Цéрковь,
боголéпно поéт, взыва́ющи
от смы́сла чи́ста,
о Гóсподе пра́зднующи (М78: 732; М03: 848)

Cristo è la mia forza,
il mio Dio e il mio Signore.
La santa chiesa canta,
in modo degno di Dio,
esultando con animo puro,
gioiosamente festante nel Signore.

[4] Il testo slavo dell'irmo si legge anche in due fogli pergamenacei del XII secolo, rinvenuti a Bitola, contenenti un frammento dell'Ottoeco: [х҃с] мнѣ сила б҃ъ и г҃ъ: честна оубо [цр҃]кви: боголѣпно зоветъ въпиꙗ[щ]и: ѿъ свѣсти чис҃тꙑꙗ [sic] о г҃и празноу (Ivanov 1970: 450). Jagić (1886: 511) ha pubblicato, in appendice al canone per l'apostolo Filippo (14.11), il testo completo dell'irmo, ricavandolo da un manoscritto differente rispetto a quello utilizzato nell'edizione.

Quinta ode
Testo dell'irmo

Божиимъ свѣтом си блаже
оутрьнюющихъ ти доуша
любовию просвѣти молю сѧ
тѧ видѣти слово божиѥ
истиньнаго бога
от мрака грѣховнаго изимающа (Hannick 2006: 176)[5]

Τῷ θείῳ φέγγει σου ἀγαθέ
τὰς τῶν ὀρθριζόντων σοι ψυχάς
πόθῳ καταύγασον δέομαι
σὲ εἰδέναι λόγε θεοῦ,
τὸν ὄντως θεόν
ἐκ ζόφου τῶν πταισμάτων ἀνακαλούμενον (Hannick 2006: 177)

Бо́жиим све́том Твои́м, Бла́же,
у́тренюющих Ти ду́ши
любо́вию озари́, молю́ся,
Тя ве́дети, Сло́ве Бо́жий,
и́стиннаго Бо́га,
от мра́ка грехо́внаго взыва́юща (М78: 732; М03: 849)

Con la Tua luce divina, o beato,
illumina le anime di coloro
che con amore accorrono a Te.
Prego che Ti riconoscano,
o Parola di Dio, come vero Dio,
che richiama dalla tenebra dei peccati.

[5] Jagić (1886: 511) ha pubblicato, in appendice al canone per l'apostolo Filippo (14.11), il testo completo dell'irmo, ricavandolo da un manoscritto differente rispetto a quello utilizzato nell'edizione.

Sesta ode
Testo dell’irmo

Житеискаго морѧ
въздвизаема зрѧ напастеи боурею
въ тихо пристанище
притекъ въпию ти
възведи ис тлѧ животъ мои многомилостиве (Hannick 2006: 180)[6]

Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν
ὑψουμένην καθορῶν τῶν πειρασμῶν τῷ κλύδωνι
τῷ εὐδίῳ λιμένι σου προσδραμών
βοῶ σοι ἀνάγαγε
ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν μου πολυέλεε (Hannick 2006: 181)

Житéйское мóре,
воздвизáемое зря напáстей бýрею,
к тúхому пристáнищу Твоемý
притéк, вопию́ Ти:
возведú от тли живóт мой, Многомúлостиве (M78: 733; M03: 849)

Vedendo il mare della vita
sollevarsi nella tempesta delle tentazioni,
giunto al tuo porto sereno,
grido a Te:
«Salva la mia vita dalla rovina, o Misericordiosissimo».

6 Jagić (1886: 511) ha pubblicato, in appendice al canone per l’apostolo Filippo (14.11), il testo completo dell’irmo, ricavandolo da un manoscritto differente rispetto a quello utilizzato nell’edizione.

Settima ode
Testo dell'irmo

Хладодавицю оубо пещь сътвори
ангелъ преподобьнымъ дѣтемъ
халдѣꙗ же опали
велѣниѥ божие
моучителꙗ оувѣща въпити
благословенъ богъ отець нашихъ (Hannick 2006: 182)

Δροσοβόλον μὲν τὴν κάμινον εἰργάσατο
ἄγγελος τοῖς ὁσίοις παισί
τοὺς Χαλδαίους δὲ
καταφλέγον πρόσταγμα θεοῦ
τὸν τύραννον ἔπεισε βοᾶν
εὐλογητὸς εἶ ὁ θεός ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν (Hannick 2006: 183)

Росода́тельну у́бо пещь соде́ла
А́нгел преподо́бным отроко́м,
халде́и же
опаля́ющее веле́ние Бо́жие,
мучи́теля увеща́ вопи́ти:
благослове́н еси́, Бо́же оте́ц на́ших (M78: 733; M03: 850)

Fresca come la rugiada
l'angelo rese
la fornace per i santi fanciulli.
Il decreto di Dio che bruciava i Caldei
ha fatto esclamare al persecutore:
«Sii lodato, Dio dei nostri padri».

Ottava ode
Testo dell'irmo

Ис пламени свѧтъıмъ росоу источи
а праведнаго жьртвы с водою опали
вса бо твориши Христе елико хочеши
егоже превъзносимъ господа въ вѣкы (Hannick 2006: 184)

Ἐκ φλογὸς τοῖς ὁσίοις δρόσον ἐπήγασας,
καὶ δικαίου θυσίαν ὕδατι ἔφλεξας ·
ἅπαντα γὰρ δράς, Χριστὲ μόνω τῷ βούλεσθαι ·
σὲ ὑπερυψοῦμεν, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας (Hannick 2006: 185)

Из пла́мене преподо́бным ро́су источи́л еси́
и пра́веднаго же́ртву водо́ю попали́л еси́;
вся бо твори́ши, Христе́, то́кмо е́же хоте́ти.
Тя превозно́сим во вся ве́ки (M78: 734; M03: 850)

Dalla fiamma hai fatto sgorgare rugiada per i santi
e con l'acqua hai bruciato il sacrificio del giusto.
Perché tu compi tutto, o Cristo, solo con il volere.
Ti esaltiamo nei secoli.

Nona ode
Testo dell'irmo

Примъшиꙗ радость
ангеломъ
и рожьдшиꙗ
създатела своего
дѣво спаси
тебе величающаа (Hannick 2006: 190)[7]

Ἡ τὸ χαῖρε
δι᾽ ἀγγέλου δεξαμένη
καὶ τεκοῦσα
τὸν Κτίστην τὸν ἴδιον
παρθένε σῶσον
τοὺς σὲ μεγαλύνοντας (Hannick 2006: 191)

ирмо҇: инь :
иже радость
анг҇лмь приемшиꙗ҆.
и рож҇ьшиꙗ҆
ꙁиж҇ителѣ своего.
д҇во сп҇си.
тѧ величаѭщѫ (Triodio, Lunedì della terza settimana, cit. da Popov 1985: 503)

Avendo ricevuto il saluto
per mezzo dell'angelo
e avendo partorito
il Tuo stesso Creatore,
o Vergine, salva
coloro che ti magnificano.

7 Questo irmo è attestato anche nel *Triodio* di Kičevo: иже радо|сть анг҇лмь приемшиꙗ҆ • и рож҇ьшиꙗ҆ ꙁи|ж҇ителѣ своего • д҇во сп҇си • тѧ величаѭщѫ (Zaimov 1984: 64, 7-9); иже радость | анг҇лмь приемшиꙗ҆ • и рож҇ьшиꙗ҆ ꙁи|ж҇ителѣ своего • д҇во сп҇си тебе велича (Zaimov 1984: 150, 19-21). Per dimostrare, in polemica con Palikarova-Verdeil (1953), che l'irmologio slavo non risale alla tradizione cirillo-metodiana, Koschmieder (1954: 151, n. 10) mette in evidenza, oltre all'aspetto esteriore dei neumi e alla disposizione degli irmi non secondo i canoni ma secondo le odi, il basso livello della traduzione, adducendo come esempio proprio l'*incipit* di questo irmo tratto un manoscritto novgorodiano da lui stesso precedentemente pubblicato (Koschmieder 1952: 216): Ἡ τὸ χαῖρε δι᾽ ἀγγέλου δεξαμένη – примъшию радость ангеломъ.